

HENRI TROYAT • **Dostoyevski**

HENRI TROYAT (Lev Aslanovitch Tarassov) 1911'de Moskova'da doğdu. Tanınmasını sağlayan *Fax Jour* (1935) ve *Araigne*'den (Goncourt ödülü 1938) sonra, eski Rusya'yı yeniden canlandırdığı (*la Lumière des justes*, 1959-1962; *les Héritiers de l'avenir*, 1968-1970; *le Moscovite*, 1974-1975; *la Gouvernante française*, 1989; *Aliocha*, 1991) ya da bugünkü Fransız toplumunun resmini çizdiği (*les Semaille et les Moissons*, 1959-1962; *les Eygletière*, 1965-1967) geleneksel tarzdaki romanlarla geniş bir çevreye ulaştı. Aynı zamanda biyografiler (*Catherine la Grande*, 1977; *Pierre le Grand*, 1979; *Ivan le Terrible*, 1982; *Tourgueniev*, 1985; *Gorki*, 1986; *Flaubert*, 1988; *Maupasant*, 1989) ve tiyatro piyesleri yazdı: *les Vivants* (1946). 1959'da Académie Française'e seçildi. *Lev Tolstoy* biyografisi İletişim Yayınları tarafından Türkçeye çevrildi (2010).

Dostoïevski

© 1960, 1990 Librairie Arthème Fayard

İletişim Yayınları 994 • Biyografi Dizisi 2

ISBN-13: 978-975-470-902-5

© 2004 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1-3. Baskı 2004-2014, İstanbul

4. Baskı 2020, İstanbul

EDITÖR Bahar Siber

DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI "Dostoyevsky", Perov Vasily

UYGULAMA Hasan Deniz

DÜZELTİ Fatma Akkor

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HENRI TROYAT

Dostoyevski

Dostoïevski

ÇEVİREN *Leylâ Gürsel*

“Bana gelince, sizlerin ancak yarıya kadar getirmek yürekliliğini gösterdiğiniz şeyleri ben sonuna dek götürmekten başka bir şey yapmadım yaşamımda.”

DOSTOYEVSKİ

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	9
BİRİNCİ KİTAP	11
I. Aile.....	13
II. Darovoya.....	25
III. İlk Dersler, İlk Yas.....	31
IV. Mühendisler Şatosu.....	39
V. Babanın Ölümü.....	51
VI. Eğilim.....	56
VII. <i>İnsancıklar</i>	66
VIII. Salonlar.....	79
IX. “öteki”den “Ev Sahibesi”ne.....	88
X. Çözülme.....	100
İKİNCİ KİTAP	107
I. Komplo.....	109
II. Cezaevi.....	122
III. Darağacı.....	130
IV. Zindan.....	143
V. Üçlü Bulgu.....	162
VI. Semipalatinsk.....	169

VII. Marya Dimitriyevna İsayeva.....	176
VIII. Yazar - Asker.....	194
IX. Tver.....	203
ÜÇÜNCÜ KİTAP.....	209
I. Gazeteden Ölü Bir Evden Hatıralar'a.....	211
II. Avrupa'ya İlk Gezi - Polonya Olayı.....	225
III. Avrupa'ya İkinci Gezi - Polina Suslova.....	231
IV. <i>Yeraltından Notlar</i> - İki Ölüm.....	244
V. Dul.....	252
VI. <i>Suç ve Ceza</i>	261
VII. Anna Grigoriyevna.....	275
VIII. Dostoyevski Rulet Başında.....	285
IX. <i>Sürgün</i>	297
X. <i>Budala</i>	308
XI. "Ebedi Koca", <i>Cinler</i> 'in İşlenmesi, Savaş.....	323
XII. <i>Cinler</i>	336
DÖRDÜNCÜ KİTAP.....	355
I. <i>Delikanlı</i>	357
II. <i>Bir Yazarın Günlüğü</i>	374
III. <i>Karamazov Kardeşler</i> 'in Yaradılışı.....	386
IV. <i>Karamazov Kardeşler</i>	389
V. Puşkin'e Saygı Şenlikleri.....	407
VI. Son.....	418
ÖLÜMÜNDEN SONRA.....	429
Kaynakça.....	441

ÖNSÖZ

Nice ünlü adamın yaşamları yapıtları ölçüsünde değildir! Bu dosdoğru yaşantılar karşısında biyografi yazarı, romancı heveslerine kapılır; tamamlar, yorumlar, türetir... Gerçekten çok sanatını, kahramanından çok kendini düşünür. Büyük bir adama hizmet edemez, ondan yararlanır.

Ama Dostoyevski söz konusu olunca, atılganlıktan çok çekingenklik yanlır adamı kolayca. Yaşamı aşırı umutsuzluklar, mucizevi sevinçlerle öylesine zengindir ki, onu “romanlaştırmak” şöyle dursun, söndürmek isteğine kapılabilir insan. Sanırsın ki bu dâhi yazar, kendi varlığını romanlarının üslubunda düzenlemiş ve yaşamıyla romanlarının en tutkulusunu meydana getirmiştir. Kendi gerçeği, en inanılmaz efsanelerden daha da inanılmaz görünüyor. Onu noktası noktasına anlatmak, ortalama bir okuyucuda kuşku uyandırır. Ben, bu ortalama okuyucuyu kolundan tutup imparatorun kendisi tarafından kenarları parafe edilmiş polis raporlarını, çılgınca yazılmış aşk mektuplarını, gotik kilise krokileriyle belirsiz roman taslakları yanında, sara nöbetlerinin hesabı bulunan not defterlerini göstermek isterdim.

Incelediğim belgelere uymayan tek ayrıntı yoktur bu kitapta. St. Petersburg göğündeki ak geceye hayran hayran bakmak

için Dostoyevski'nin, penceresi önünde dikildiğini yazdımsa, bu, aynı gün kentin üzerinde gerçekten ak bir gece görülmüş olduğu içindir. Semipalatinsk ile Zmiev arasındaki bu yangını, Dostoyevski ile dostunun arabasının aştığını ileri sürdümse, bu, Baron Vrangel'in anılarında görüldüğü gibi, köylülerin aynı günde Sibiryaya yolu kıyısındaki yaban otlarını yaktıkları içindir. Semenevski Meydanı'nda, bozguncuların giydikleri hüküm okuyan generalin diksiyonunun kusurlu olduğunu yazdım; çünkü o günlerin anlatılarına bakılırsa, bu adamcağız kekeleyme krizleriyle tanınmıştı.

Evet, gerçekten, en küçük bir yanlışlık yapmakta özgür görmedim kendimi. Çağdaşlarının anılarından ve mektuplarından çekip çıkardığım böylesine korkunç, böylesine güzel, böylesine yiğit bir gerçeği kolay uydurmalarla süsleseydim büyük huzursuzluk duyardım.

Dostoyevski'nin kesin bir biyografisi yoktur. Bizimkisi de hiçbir şeye yenilik katmak savında değildir. Onun tek değeri, büyük bir içtenlik ve sevgi duygusu içinde meydana getirilmiş olmasıdır.

H. T.